

Duurzaamheid in cultuur- en erfgoedbeleid

Jan Jaap Knol – Boekmanstichting

Netwerkbijeenkomst voor

beleidsmakers cultuur en erfgoed Zuid Holland

Donderdag 25 april 2024, Garensponnerij Gouda



Over ons

- De **Boekmanstichting** is het onafhankelijk kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid in Nederland;
- We verzorgen onder meer de landelijke cultuurmonitor (www.cultuurmonitor.nl), doen onderzoek, geven het tijdschrift Boekman uit. Daarnaast programma's, podcasts én een uitgebreide kennisbank.
- We werken onder meer aan onderzoek over verduurzaming in de culturele sector, met als doel te inventariseren, te informeren en te inspireren.





JAN-WILLEM ANKER

Boze zomer

roman





Een straatverkoper met handventilators in Calcutta, India.

Foto: Getty Images

Al 10 maanden op rij is elke maand de warmste ooit gemeten: ook maart 2024 voegt zich bij golf van hittesterecords

Maart 2024 was de warmste maart-maand sinds het begin van de metingen. Daarmee houdt de golf van maandrecords aan. Sinds juni vorig jaar was elke maand warmer dan ooit gemeten, goed voor intussen 10 maandrecords op rij.



Vincent Merckx

ma 08 apr 15:07

Opbouw

- Resultaten onderzoeken en context
- Eerste onderzoek uit 2019 liet zien dat de motivatie om te verduurzamen groot is, maar dat bij de meeste organisaties verduurzaming (nog) geen structureel onderdeel van de bedrijfsvoering is. Ook zijn een gebrek aan geld, kennis en tijd belangrijke knelpunten.
- Sindsdien is er in de wereld veel veranderd...
- In 2022 tweede onderzoek met als doel:
 - Stand van zaken op te stellen
 - Het gesprek te voeren over hoe we de verduurzaming van de cultuursector kunnen versterken en versnellen



Een onderzoek in twee delen

Kwantitatief deel

- Enquête-onderzoek onder ruim 200 culturele organisaties
- De resultaten geven (o.a.) inzicht in de beweegredenen van organisaties om te verduurzamen, de manier waarop zij daar in de praktijk invulling aan geven, en knelpunten en behoeften die ze hierbij ervaren



Methode

- Enquête uitgezet via brancheverenigingen, fondsen en eigen netwerken
- 216 respondenten, waarvan 114 respondenten de enquête volledig hebben ingevuld
- Steekproef doet recht aan de diversiteit van de sector, maar kan niet als representatief worden verondersteld
- Steekproef geeft waarschijnlijk eerder een te positief dan een te negatief beeld



Galerie/presentatieruimte/tentoonstellingsruimte	45
Museum	24
Toneel-/theatergezelschap of - productie	23
Ondersteunende instelling	19
Bibliotheek	14
Theater/schouwburg/concertgebouw	12
Orkest/muziekgezelschap/muziekproductie	10
Anders, namelijk...	9
Zelfstandig kunstenaar	8
Centrum voor de kunsten/muziekschool	7
Podiumkunstenfestival	5
Culturele broedplaats	4
Game-ontwikkelaar	4
Uitgeverij	4

Tien bevindingen

KLIMAATEXPO '22



I. Er is nog onvoldoende inzicht in de klimaatimpact van de cultuursector

- Scope 1: alle broeikasgassen die een organisatie zelf direct uitstoot
- Scope 2: alle broeikasgassen die indirect vrijkomen bij de productie van energie die een organisatie inkoopt
- Scope 3: alle broeikasgassen die indirect ontstaan als gevolg van de activiteiten van een organisatie

Cultuur, sport en recreatie:

- 1,44 miljard kWh elektriciteit (1,82 %)
- 205 miljoen m³ gas (0,65 %)
- 16,8 miljoen liter water (4,36%)
- 479 miljoen kg CO₂ (0,3 %)

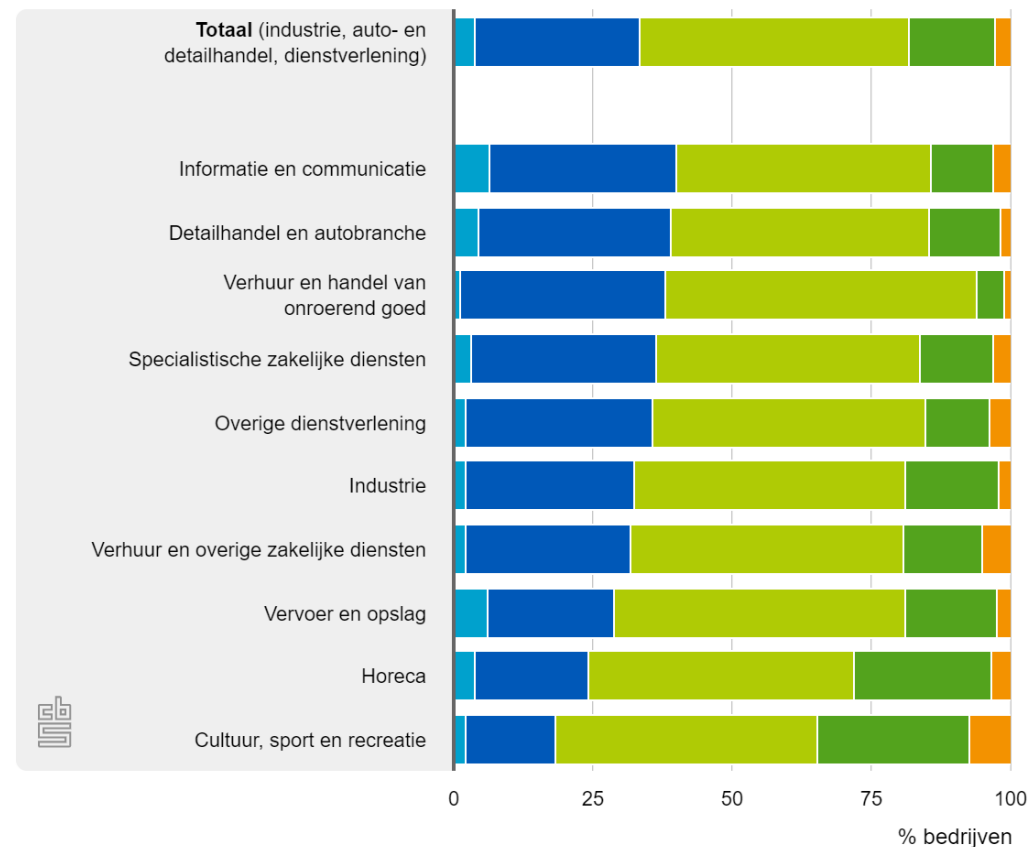


2. De mate waarin en de manier waarop de sector in 2022 verduurzaamt, lijkt erg op de situatie in 2019

- De motivatie om de eigen organisatie te verduurzamen is gemiddeld een 8,8 (8,5 in 2019).
- De motivatie om als gehele cultuursector te verduurzamen is gemiddeld een 8,8 (8,6 in 2019).
- Gemiddeld beoordelen respondenten de mate waarin ze verduurzamen met een 6,2 op een schaal van 0 tot 10. In 2019 vonden de meeste respondenten zichzelf een beetje actief (36,2%) of redelijk actief (40,1%).



Oordeel over duurzaamheid eigen bedrijfsvoering, 2022



- (vrijwel) geheel duurzaam
- in grote mate duurzaam
- niet in grote mate, maar ook niet in kleine mate duurzaam
- in kleine mate duurzaam
- niet of nauwelijks duurzaam

3. Culturele organisaties werken aan verduurzaming, maar benutten nog lang niet alle mogelijkheden

Vraag	% 'Ja' 2019	% 'Ja' 2022
Zijn inspanningen en ambities op het gebied van verduurzaming in een plan vastgelegd?	27,4 %	36,1 %
Zijn er mensen verantwoordelijk (gemaakt) voor verduurzaming?	39,4 %	42,6 %
Worden er cijfers verzameld en gemonitord over verduurzaming?	14,9 %	17,7 %
Is er een duurzaamheidscertificaat of wordt hiernaar toegewerkt?	-	16,3 %



Activiteit	n
We scheiden drie of meer verschillende afvalstromen	88
In een deel van onze programmering is er aandacht voor het klimaat	60
We stimuleren medewerkers om met het OV te komen	60
We monitoren ons energieverbruik	59
We gebruiken milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen	58
We stimuleren bezoekers/gasten om met het OV te komen	54
We hebben maatregelen getroffen om energiebesparend gedrag in het gebouw te stimuleren	48
We maken gebruik van groene stroom	46
We werken actief aan afvalpreventie	44
We besteden in ons jaarverslag aandacht aan duurzaamheid	36

Activiteit	n
We informeren bezoekers/gasten over onze duurzaamheidsambities en -stappen	27
We hebben ons gebouw geïsoleerd	26
We hebben beleid voor het gebruik van het vliegtuig bij reizen korter dan 750 km	23
We wekken zelf energie op	21
We hebben duurzame/circulaire eisen geformuleerd bij onze productie(s)	20
We hebben maatregelen genomen om de biodiversiteit te verhogen	17
We verduurzamen onze ICT	12
We compenseren de CO ₂ -uitstoot van gemaakte dienstreizen	11
Ons gebouw heeft groene daken of gevels	7
We compenseren de CO ₂ -uitstoot van ons energieverbruik	6



4. De energiecrisis kan de duurzame transitie versnellen

Antwoordoptie	Niet	Een beetje	Redelijk veel	Veel	Dat weet ik niet / n.v.t.
Omdat we dit als organisatie belangrijk vinden	2,2%	6,5%	26,1%	63,8%	1,5%
Omdat we dit als onze verantwoordelijkheid zien	2,2%	10,8%	19,4%	66,2%	1,4%
Omdat we het belang van duurzaamheid aan onze bezoekers willen meegeven	6,5%	12,3%	29,7%	43,5%	8,0%
Om voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen of regelgeving	8,7%	20,3%	28,3%	40,6%	2,2%
Omdat het goed is voor ons imago	8,0%	24,6%	30,4%	29,7%	7,3%
Vanwege de hoge energieprijzen	15,9%	24,6%	21,7%	28,3%	9,4%
Om geld te besparen	18,3%	22,6%	23,4%	29,2%	6,6%
Vanwege de Klimaatwet	24,8%	21,2%	18,3%	16,8%	19,0%
Omdat bezoekers dit van ons verlangen	20,6%	30,2%	27,9%	10,3%	11,0%
Omdat we dit verplicht zijn vanuit de Wet Milieubeheer en Informatieplicht	33,8%	19,1%	16,9%	11,8%	18,4%
Omdat partners of subsidieverstrekkers dit van ons verlangen	36,5%	24,8%	19,7%	9,5%	9,5%

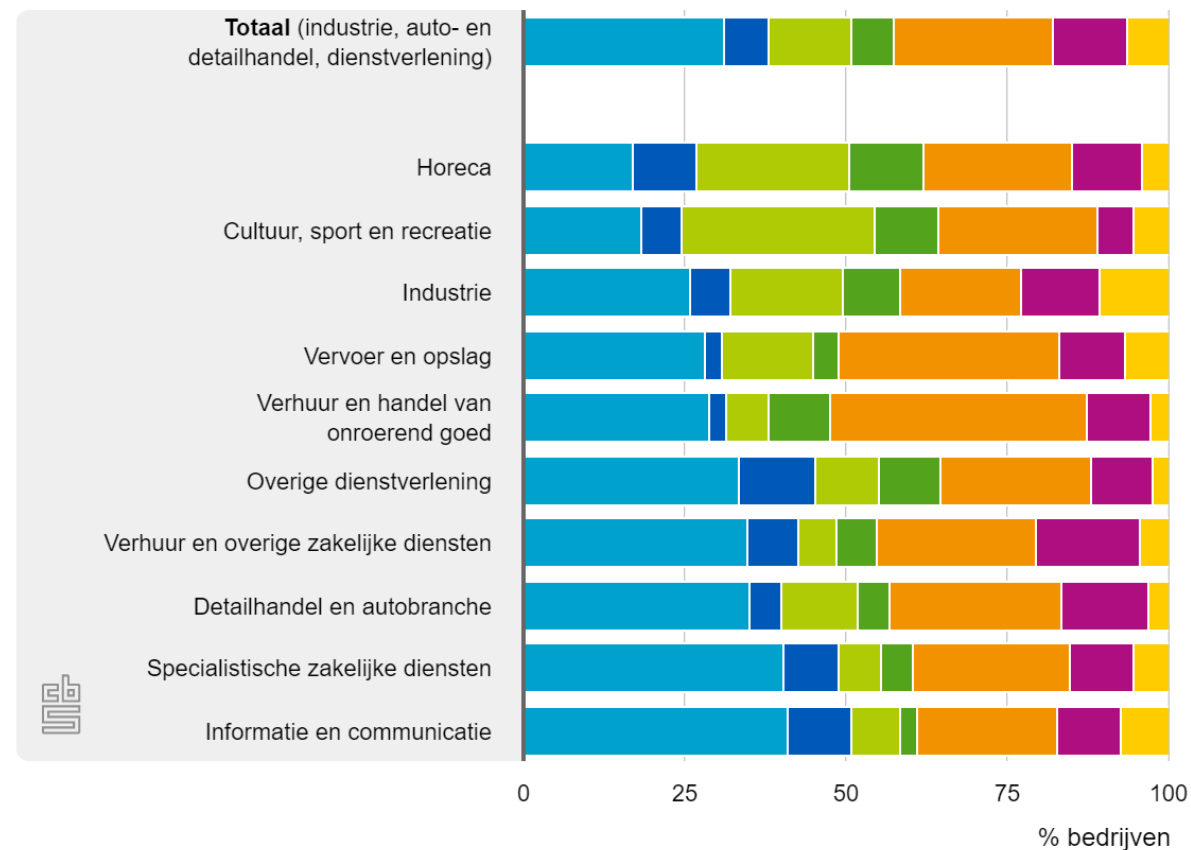


**5. Geld en ontzorging
zijn de belangrijkste
behoefte**

**6. Er wordt een gebrek
aan ondersteuning door
het (cultuur)beleid
ervaren**



Belangrijkste belemmering bij verduurzamen van het
bedrijf, 2022



- Wij ervaren geen belemmeringen
- We weten niet hoe we (nog meer) kunnen verduurzamen
- Tekort aan financiële middelen
- Tekort aan personeel binnen ons bedrijf om het te realiseren
- Afhankelijkheid van derden
- Het levert ons te weinig voordeel op (bijv. competitief of financieel)
- Anders

7. Subsidieverleners kunnen verduurzaming helpen stimuleren

- Een kwart van de respondenten die subsidie ontvangt, zegt door de subsidieverstrekker aangemoedigd te worden te verduurzamen.
- Buitenlandse voorbeelden laten zien dat een dergelijke aanmoediging – in combinatie met ondersteuning – zeer effectief kan zijn.

OPINIE

Opinie: In de Nederlandse cultuursector is het de hoogste tijd voor een klimaatcode

OPINIE

Opinie: Een klimaatcode? Geef kunstenaars geen keten, maar meer geld

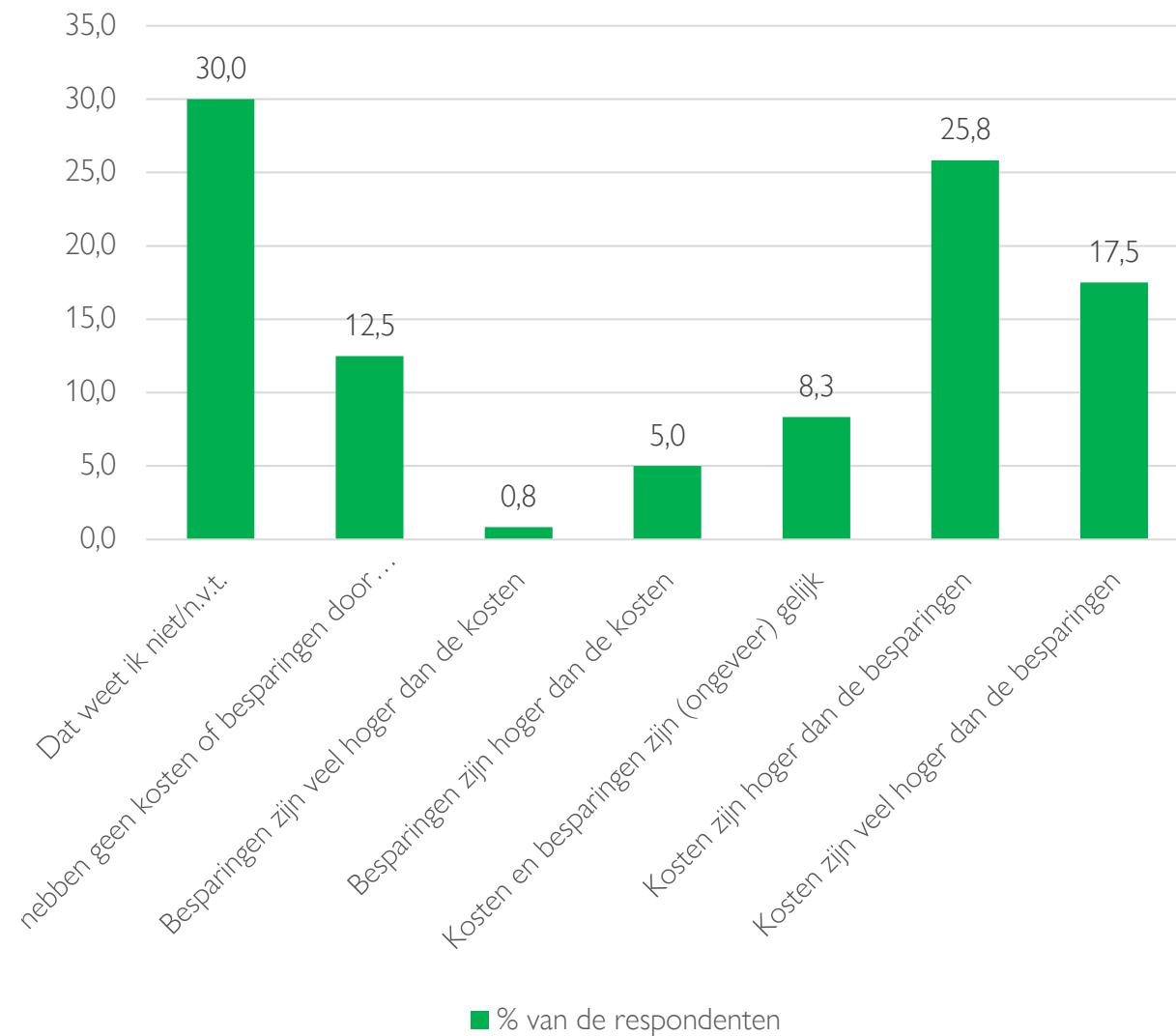


8. Verduurzaming biedt veel voordelen

- 'Betere mindset, beter leefklimaat in werkomgeving'
- 'Prettige groene uitstraling met meer tuin en planten'
- 'De kans om ons eigen historische verhaal beter 'te laden' en nieuw leven in te blazen'
- 'Ik verwacht dat medewerkers nog loyaler zullen worden aan de organisatie, er een zekere trots ontstaat, die positief uitwerkt in de organisatie'
- 'Denken vanuit duurzaamheid kan zorgen voor creatieve ideeën en oplossingen'
- 'Beeldvorming richting stakeholders'



Hoe zou u de balans tussen de kosten en de opbrengsten van verduurzaming in uw organisatie omschrijven? (N = 120)



9. De klimaatcrisis speelt inhoudelijk een aanzienlijke rol in het werk van culturele organisaties

If Things Grow Wrong

- Museum Deakenhal (2021-2022) culturele organisaties

Long Live Fashion

- 90% • TextielMuseum (2021-2022)

Museum of Fossil Fuels

- 70% • Museum 't Kromhout (2022)

KlimaatExpo '22

- 50% • O.a. Museum de Fundatie (2022)

It's Our F***ing Backyard

- 40% • Stedelijk Museum (2022)

Energy Junkies

- 30% • NEMO (vanaf 2022)

Duurzame Tafel

- 10% • Museum De Lakenhal (tot juli 2024)

Fault line Jakob Ganslmeier en en Ana Zibelnik

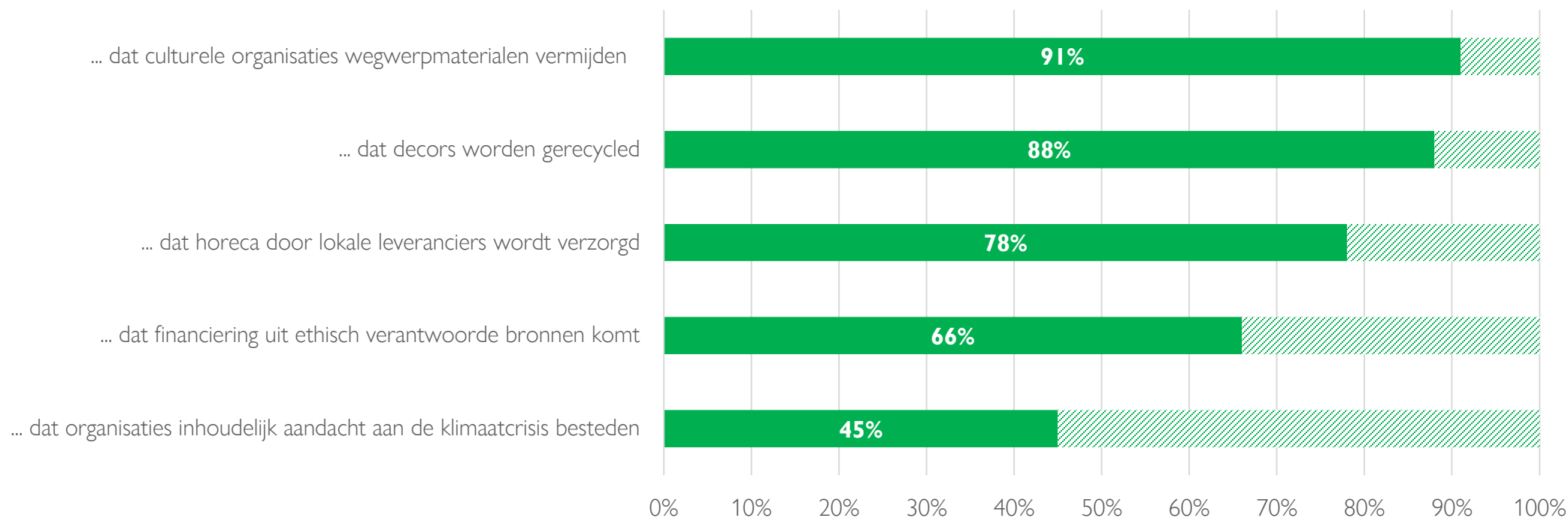
- Fotomuseum Den Haag t/m 12 mei 2024

■ Weet ik niet / n.v.t. ■ 0% ■ < 10% ■ 10-25% ■ 25-50% ■ > 50%



10. Er is nog weinig bekend over wat het publiek van de sector verwacht

Aandeel van Britse cultuurbezoekers dat verwacht...



Public Perceptions of Dutch Cultural Institutions

Exploring Perceptions of Values and
Responsibilities of Cultural Institutions with
a Focus on Sustainability Report 2024

A report commissioned by the Boekmanstichting

Authored by H-M.F Holm, K. Bebendorf and T.
Bouman

Psychology Department / University of Groningen



Interesting Findings

Survey Overview

763

respondents included
in this report

15

minutes on average
spent taking the survey

Respondents and the Climate Crisis

49%

of respondents think
human action is the main
cause of climate change

76%

of respondents are
somewhat to extremely
worried about the climate
crisis

Key Public Perceptions on Sustainability in the Cultural Sector

58%

of respondents think
festivals have the
largest carbon footprint

47%

of respondents think
festivals are most
suitable to become more
sustainable

26%

of respondents think
libraries are best suitable
to **educate** on climate
change and action

30%

of respondents think
festivals are most
suitable to encourage
climate friendly behaviour

Values

77%

of respondents think the cultural
sector has a **positive impact**
on **encouraging social**
involvement

Support for the Cultural Sector

78%

of respondents think the
cultural sector should
exist

41%

are **less likely to visit** an
environmentally
unsustainable institution **5**
years from now

Responsibilities of the Cultural Sector

78%

of respondents think the
cultural sector is
responsible for **reducing**
and recycling their waste

62%

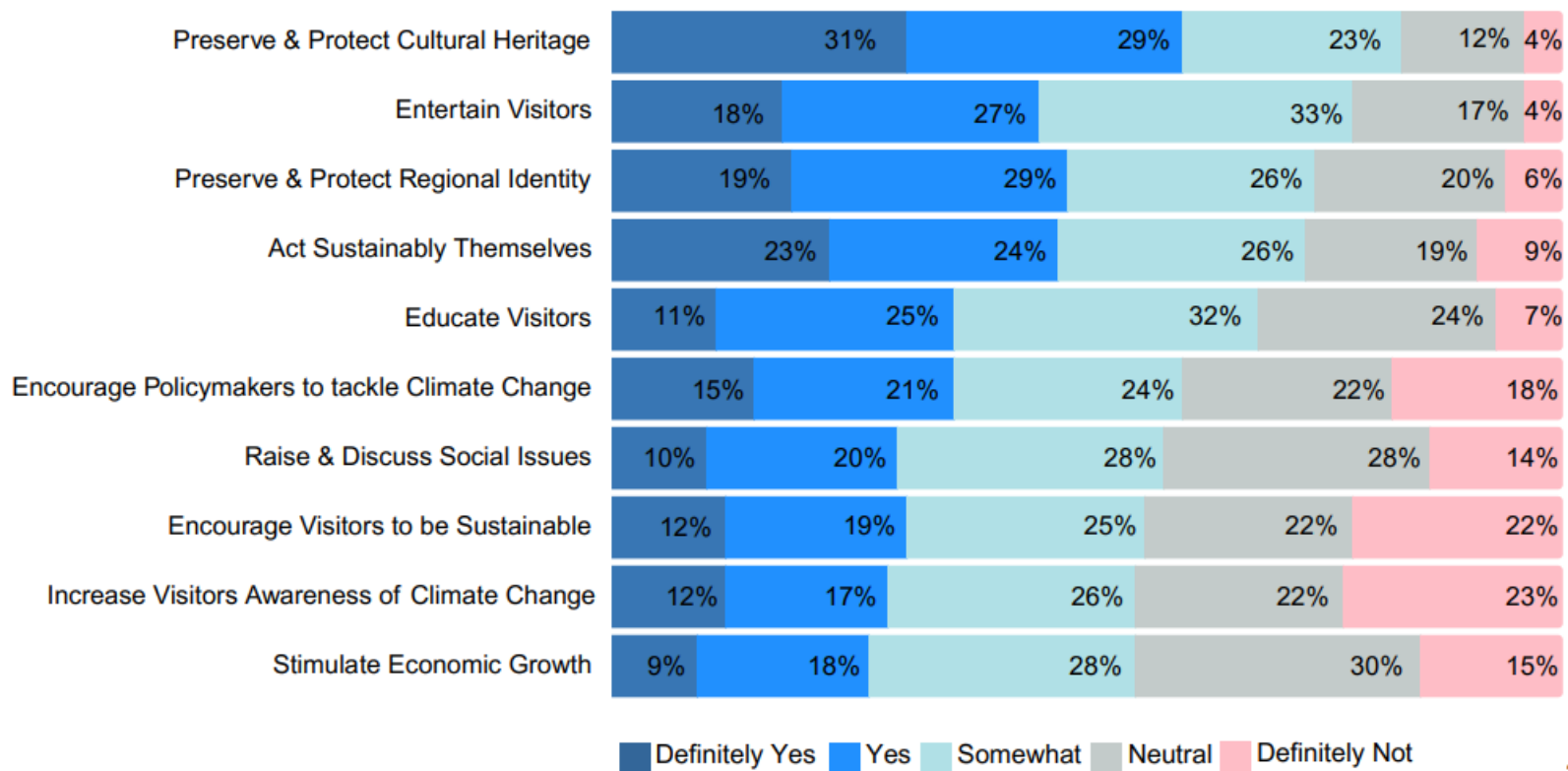
of respondents think
cultural institutions should
only sell sustainable
products

63%

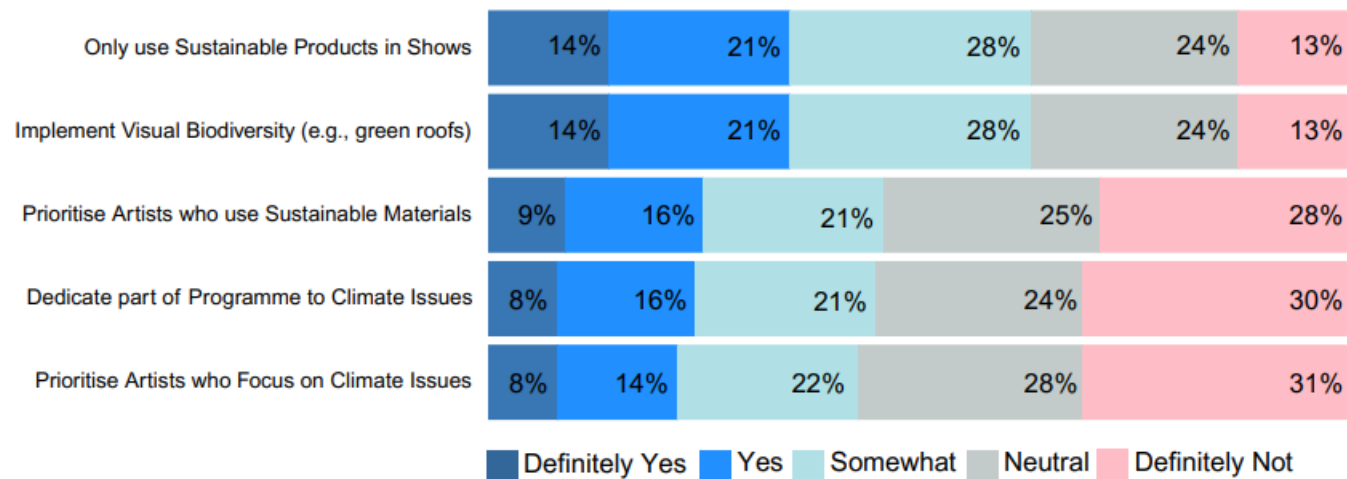
of respondents think the
content should be made
from sustainable
materials



How responsible do you think cultural institutions are to do the following?



Cultural institutions should ...



■ ACHTERGROND

'Duurzaam gedrag komt eerder door prijsprikkel dan doemscenario'

Klimaatverandering Prijsprikkels hebben een sterkere invloed op duurzaam gedrag dan toekomstscenario's over natuurrampen, schrijven onderzoekers van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Liza van Lonkhuyzen • 23 april 2024 om 16:56 • Leestijd 2 minuten



Hoe verder?

- Advies Raad voor Cultuur
- Beleidsreactie staatssecretaris
- Cultuurberaad klimaat
- 2025 nieuw onderzoek Boekmanstichting

